

SZTE hírek > Hírchívum > 2019. Június

Könyvhét 2019 – A kétszáz évvel ezelőtti mindennapokról és a jogi kultúra fejlődéséről is vallanak a jobbágyvégrendeletek

2019. június 16.

A „szorgalmam keresménye” kifejezés mit jelent? Mennyibe került egy jobbágygyerek mesterségre taníttatása a XVIII – XIX. században? Miből állt a kelengye? Miért végrendelkeztek azok a jobbágyok is, akiknek voltak törvényes örököseik? E kérdésekre is választ kaptak a 90. Ünnepi Könyvhéten azok az érdeklődők, akik részt vettek az SZTE NKI által szervezett program-sorozat nyitányát jelentő beszélgetésen: a jogtörténész *prof. dr. Homoki-Nagy Mária*val a történész *dr. Marjanucz László* beszélgetett.

Cikk nyomtatás

Link küldés

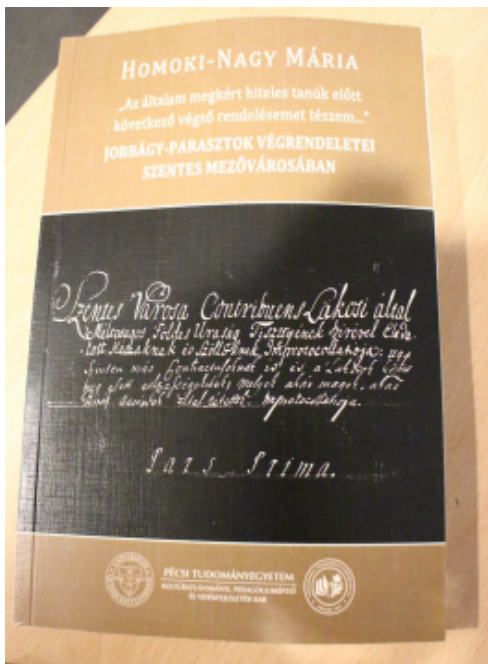
Tetszik 0

Tweet

„Az általam megkért hiteles tanúk előtt a következő végső rendelkezésemet tészem...” Jobbágy-parasztok végrendeletei Szentes mezővárosban című tanulmánykötetét mutatta be *prof. dr. Homoki-Nagy Mária*. A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Jogtörténeti Tanszék tanszékvezető egyetemi tanárával *dr. Marjanucz László* történész, az SZTE Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Modernkori Magyar Történeti Tanszék nyugalmazott vezetője beszélgetett 2019. június 11-én a 90. Ünnepi Könyvhéten, „Az SZTE utcára viszi a tudományt” mottó jegyében a Szegedi Tudományegyetem Nemzetközi és Közkapcsolati Igazgatósága által szervezett program-sorozat első napjának nyitányán.

*Miért végrendeleztek azok a jobbágyok is, akiknek voltak törvényes örököseik? Azért, mert **az örökhagyó írásban kívánta rögzíteni, hogy miből állt a vagyona**. A XVIII. és a XIX. században élt jobbágyok felsorolták, mi az, amit például az elsőszülött fiú kapott, vagy: az örökhagyó hány dunyhát, lepedőt, derékajlat és egyebeket adott a lányának, ami kifejezte, hogy „rangjának megfelelően kiházásította”. **A kiházítás vagy a mesterségre taníttatás is öröklési formának számított** – kapott ízelítőt a jogi kultúra alakulásából az SZTE Klebelsberg Könyvtár AudMin terében összegyűlt hallgatóság.*

– A kétszáz és száz évvel ezelőtti mindennapokról számos fontos adalékkal szolgálnak a végrendeletek – hangsúlyozta *Homoki-Nagy Mária* professzor. – Innen megtudhatjuk, hogy például hány jobbágygyerek ment el tanulni. Az apa végrendeletében a kitaníttatott gyereke örökségeként sorolja fel, hogy mennyibe került, mikor fiát mester mellé adta, majd segítette a vándorlásában és a mestermunka elkészítésében, majd céhbe állította.

Milyen egy házasság? Kiderül a végrendeletből. – Ha meghatározó szavakkal emlékezik meg a feleségéről az örökhagyó férj, akkor valószínű, hogy szépen élt a párjával, s róla méltóképpen gondoskodik is. Ám ha az a véleménye, hogy a feleség – hozománya ellenére – inkább „vitte a vagyont”, akkor az özvegyasszony szűkös esztendőkre számíthatott – vélekedett a jobbágyvégrendeleteket nagyító

alatt vizsgáló szerző – **A lányok 1848 után sok öröklési pert kezdeményeztek**, mert úgy ítélték meg, hogy a kiházításukkor kapott hozomány nem egyenlő mértékű fiútestvéreik örökségével.

– **Adósságot is lehetett örökölni, nem csak vagyont.** Kölcsönt többnyire állat vagy ház vásárlása miatt kértek a jobbágyok. Az esetek zömében szóban kötött egyezség alapján fizettek az adósok. Rábukkantam egy olyan végrendeletre is, amelyben az örökhagyó ötven adóst sorolt föl, meghagyva a gyerekeinek, ki kitől és mikorra hajtsa be a tartozást – adott érdekes példát a jogtörténész professzor, aki elmagyarázta, **mit jelentett az „egyezségek könyve”**.

A jobbágyi végrendekezés követte a nemesi szokásjogot. Ugyanakkor a „józan paraszti ész” e téren is működött – derül ki az iratokból, melyekre több példát is talál a kötet olvasója a bevezető tanulmány utáni dokumentumgyűjteményben. Ezekből a végrendeletekből nyomon követhető, hogy például a **„betudás” jogi intézménye mit jelentett** száz-kétszáz éve.

– **Az örökölt vagyont meg kell tartani!** – hívta föl a figyelmet az ősiség jelentőségére *prof. dr. Homoki-Nagy Mária*. A szentesi és hódmezővásárhelyi jobbágyok végrendeleteinek a vizsgálata mutatja, hogy bár különbözőképpen ítélték meg az ingatlan és ingó vagyont, s **„igazi vagyonnak” a föld, a telek számított**, ám az állat mint ingóság mégis külön megítélés alá esett. Például a nagypapa által vagyonként föltüntetett száz birka mint „ősi jószág” nagyságrendjének a fenntartása és esetleges növelése volt a célja a fiú utódoknak.

A kitagadás, **a lányok fiúsítása nem jellemző a jobbágy végrendeletekre**. Ugyanakkor **a jótékonykodásra számos példa akadt**: az örökhagyó például a templomnak keresztre, az iskolának csengőre „hagyomány adásról” rendelkezett. Így adott tovább a férfi és a nő a közösségnek egy részt **a szerzett vagyonából, amit „szorgalmam keresményének” nevezett**.

A családtörténetek iránt érdeklődők számára is adatokat szolgáltató, „Az általam megkért hiteles tanúk előtt a következő végső rendelkezésemet tészem...” *Jobbágy-parasztok végrendeletei Szentes mezővárosban* című **tanulmánykötet és dokumentumgyűjtemény** OTKA-támogatással készült, ezért nyomtatott példányaihoz *prof. dr. Homoki-Nagy Mária* segítségével lehet hozzájutni.

SZTEinfo – Ú. I.
Fotók: Újszászi Ilona

A 90. Ünnepi Könyvhétről írtuk:

Az SZTE utcára viszi a tudományt a 90. ünnepi könyvhéten is (</sztehirek/2019-junius/szte-utcara-viszi?folderID=49091&objectParentFolderId=19396>)

Könyvhét 2019 – Grecsó Krisztián, az SZTE volt hallgatója ajánlásával nyílt meg az olvasmányok ünnepe (</sztehirek/2019-junius/konyvhet-2019-grecso?folderID=49091&objectParentFolderId=19396>)

Könyvhét 2019 – Társasjátékokkal rendhagyó tanórát prezentáltak, a Dugonics téren bemutatóztak az SZTE történelem szakos hallgatói (</sztehirek/2019-junius/konyvhet-2019?folderID=49091&objectParentFolderId=19355>)

Könyvhét 2019: Lehetséges? – az SZTE TTIK mesterszakoshallgatójának mesekönyve a környezetvédelemről (</sztehirek/2019-junius/konyvhet-2019-lehetseges?folderID=49091&objectParentFolderId=19355>)

Cikk nyomtatás

Link küldés

Tetszik 0

Tweet

Kövess minket!